

Momente și schițe din actualitatea literară

La întrebarea “Poate fi reînviată memoria?”, Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței din România este un convingător răspuns afirmativ. Nu știu care sunt demersurile obligatorii pentru ca Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței, alături de fondatorii acestuia, cu precădere scriitorii Ana Blandiana și Romulus Rusan, să concureze la Premiul Nobel pentru Pace, o formă de fixare în conștiința europeană a istoriei noastre recente; dar consider că instituțiile care o pot face au o imensă datorie față de societatea românească, față de societatea europeană, de azi și de mâine.

ADRIAN ALUI
GHEORGHE

■ La 17 septembrie a.c., la Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman” Dolj, a avut loc lansarea volumului Ion D. Sîrbu și timpul romanului (Editura Bibliotheca, 2015) de Nicolae Oprea. Evenimentul a fost moderat de Nicolae Marinescu, directorul Editurii Aius din Craiova și al revistei *Mozaicul*. Despre volum au vorbit pe larg Ionel Bușe, Dumitru Augustin Doman și Ioan Lascu. Actorul Zoltan Butuc a citit din povestirile lui I. D. Sîrbu. De menționat că lansarea de carte a avut loc exact în ziua morții scriitorului I. D. Sîrbu în urmă cu 26 de ani, omagiat acum deopotrivă cu volumul criticului de la Pitești. La această lansare a participat și doamna Elisabeta Sârbru, văduva autorului *Jurnalului unui jurnalist fără jurnal*. După lansare, pe o vreme de vară întârziată, scriitorii prezenți la eveniment au vizitat, recent reabilitat, Centrul vechi al Craiovei: Nicolae Oprea, Ioan Lascu, Ionel Bușe, Nicolae Coande, Horia Dulvac, Dumitru Augustin Doman, Liliana Hinoveanu, Nicolae Marinescu, Ion Maria.

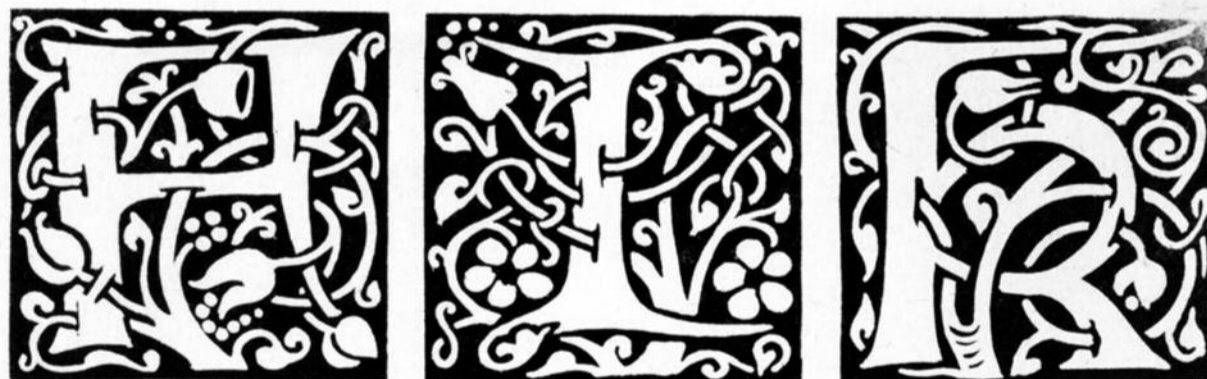
■ Numărul 7-8/iulie-august 2015 al revistei *Familia* este unul de colecție. Pe lângă textele critice, poemele și prozele de înaltă ținută, ca de obicei, revista etalează pe larg, în texte și imagini, sărbătorirea a 150 de ani de existență ai publicației din zilele de iunie 2015, la Oradea, la care au participat următorii scriitori: Lucian ALEXIU, Adrian ALUI GHEORGHE, Pașcu BALACI, BALÁSZ F. Atila, Mircea BRADU, Leo BUTNARU, Minerva CHIRA, Tudor CHIRILĂ, Valentin CHIFOR, Dumitru CHIOARU, AL. CISTELECAN, Nicolae COANDE, Ilie CONSTANTIN, Maria-Gabriela CONSTANTIN, Mihaela CONSTANTIN, Nicolae CORLAT, Gabriel COȘOVEANU, Daniel CRISTEA-ENACHE, Dumitru CRUDU, Liana COZEA, Vasile DAN, Simona-Grazia DIMA, George Vasile DÂNCU, Dumitru Augustin DOMAN, Gellu DORIAN, Horia DULVAC, Mihai DRAGOLEA, Dinu FLĂMÂND, Emilian GALAICU-PĂUN, Gheorghe GRIGURCU, Marius IOSIF, Ioan MATIUȚ, Blaga MIHOC, Gheorghe MO CUȚA, Ion MUREȘAN, Viorel MUREȘAN, Vasile MUSCĂ, Olimpiu NUȘFELEANU, Aurel PANTEA, Lucian PERȚA, Mircea PETEAN, Gabriel PETRIC, Ioan PINTEA, Virgil PODOABĂ, Ion POP, Ioan F. POP, Doina POPA, Mircea POPA, Adrian POPESCU, Cezar ROȘU, Daniel SĂUCA, Alexandru SFÂRLEA, Lucian SCURTU, Nicolae SPĂTARU, Liviu Ioan STOICIU, Arcadie SUCEVEANU, Lucian-Vasile SZABO, Radu ȚUCULESCU, Radu ULMEANU, Cornel UNGUREANU, Lucian VASILIU, Mihai VIERU, Călin VLASIE, George VULTURESCU. Iar revistele care au

avut trimiși speciali la eveniment au fost: *Acolada, Arca, Argeș, Caiete Silvane, Conta, Discobolul, Echinox, Euphorion, Hyperion, Mișcarea Literară, Orizont, Poesis, Ramuri, România Literară, Scriptor, SpectActor, Steaua, Vatra, Viața Românească*. Sunt publicate mesajele și diplomele oficialităților, de la cele ale ministrului Culturii, conducerii Uniunii Scriitorilor din România, până la cele ale instituțiilor județene și locale, dar și ale scriitorilor: colaboratori, șefi de reviste literare, edituri, asociații literare etc. *Familia* este, în concluzie, o revistă fericită la respectabila ei vârstă de 150 de ani. Iată componența redacției de la 2015: Ioan Moldovan (director), Traian Ștef (redactor-șef), Miron Beteg, Mircea Pricăjan, Alexandru Seres, Ion Simuț (redactori), Marius Miheț și Aurel Chiriac (redactori asociați).

■ În revista *Conta* (iulie-septembrie 2015), Adrian Alui Gheorghe, în editorial avansează o propunere interesantă, „să suținem Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței la Premiul Nobel pentru Pace”, propunere bine argumentată: „Avem la îndemână, ca națiune, ca societate, un reper extraordinar care poate da sens memoriei imediate, care poate valoriza etic istoria recentă. Este vorba de Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței, realizat și administrat de Fundația Academia Civică. Aflăm, din informațiile aflate la îndemână pe internet și în materialele de prezentare, că Fundația Academia Civică a luat naștere ca urmare a sugestiei Consiliului Europei de a crea o fundație care să realizeze și să administreze proiectul Memorialului Sighet, adoptat de înaltul for internațional. La 21 aprilie 1994, Ana Blandiana, Romulus Rusan și alți 175 de membri fondatori au întemeiat Fundația Academia Civică, având ca scop general educația civică printr-o bună cunoaștere a trecutului apropiat al țării și al Europei de Est, și restituirea astfel a adevărurilor istoriei recente falsificate în anii dictaturii comuniste. Cu un an înainte, în 6 ianuarie 1993, Ana Blandiana a pledat proiectul Memorialului la Consiliul Europei. După ce două delegații de experți au vizitat Sighetul Marmăției, Consiliul Europei a întocmit, în 1995, un studiu-raport și a luat Memorialul sub egida sa. În 1998 Consiliul Europei așeza Memorialul de la Sighet printre principalele locuri de păstrare a memoriei continentului, alături de Memorialul de la Auschwitz și Memorialul Păcii din Normandia. În documentele și textele care au concurat la crearea cadrului de idei și principii al Memorialului se specifică: Cea mai mare victorie a

comunismului - o victorie relevată dramatic abia după 1989 - a fost crearea omului fără memorie, a omului nou cu creierul spălat, care nu trebuie să-și amintească nici ce a fost, nici ce a avut, nici ce a făcut înainte de comunism. Realizarea Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței este o formă de contracarare a acestei victorii, un mijloc de resuscitare a memoriei colective. Format din Muzeul de la Sighet și din Centrul Internațional de Studii asupra Comunismului, cu sediul în București, precum și organizator al Școlii de Vară, Memorialul este o instituție a Memoriei, unică în felul ei prin faptul că este în același timp institut de cercetare, de muzeografie și de învățământ. La întrebarea “Poate fi reînviată memoria?”, Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței din România este un convingător răspuns afirmativ. Nu știu care sunt demersurile obligatorii pentru ca Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței, alături de fondatorii acestuia, cu precădere scriitorii Ana Blandiana și Romulus Rusan, să concureze la Premiul Nobel pentru Pace, o formă de fixare în conștiința europeană a istoriei noastre recente; dar consider că instituțiile care o pot face au o imensă datorie față de societatea românească, față de societatea europeană, de azi și de mâine. Și nu e vorba de relevarea unor merite individuale, nu e vorba nici măcar de relevarea unor merite colective, e vorba de crearea suportului pentru a avea și noi, în aceste vremuri de reșezare a Europei, un „proiect de țară”. Pentru că fără memorie și implicit, fără istorie, orice „proiect de țară” este o schiță politicianistă creionată pe genunchi, ipocrită, fără nicio valoare”. Da, cred că propunerea oficială trebuie făcută de Academia Română și înaintată Academiei Suedeze.

■ 9-11 octombrie 2015. La Turnu Severin s-a desfășurat a XVII-a ediție a Festivalului European de Literatură „Sensul iubirii”, cu două doamne maestre de ceremonii: poeta Ileana Roman și Emilia Mihăilescu. În prima seară, au fost lansate zece cărți noi, iar un juriu prezidat de criticul Nicolae Oprea a acordat premiile festivalului. Printre laureați: Aurel Pantea, Nicolae Jinga, Elena Santamaria (Spania), Daniel Dăianu, Mihai Antonescu, Titu Dinuț, Nedeljko Terzici (Serbia), Marian Boboc, Ion Baba (Serbia), Eugen Cojocaru (Germania)... La Castelul Artelor au avut loc colocviul cu tema *Literatura română cu pașaport european* și un recital poetic. Scriitorii participanți (din România, Germania, Spania, Serbia și Austria) au avut parte și de o plimbare în Clisura Dunării, la Cazane. (DAD)

WILLIAM
MORRIS -
Letrine

O Lege cinică

Dumitru Augustin Doman: *În ultima vreme, se dezbate aprins pe marginea unei legi (217/2015, pe numărul ei) care condamnă extremismul de dreapta (fascismul, legionarismul, rasismul și xenofobia), nepomenind nimic însă de crimele comunismului. Ce consecințe credeți că ar putea avea legea în plan cultural?*

E o tristă surpriză această Lege. Din mai multe pricini, începând cu modul în care s-a "copt", într-o abordare semisecretă. Sastisiți, confiscați de bună seamă de alte griji, parlamentarii au adoptat-o rapid, fără, așa cum s-ar fi convenit, consultarea opiniei publice, fără măcar contactarea instituțiilor care au drept țel legal investigarea trecutului apropiat, în primul rând Institutul pentru Investigarea Crimelor Comunismului. Care să fi fost rostul Legii? Xenofobia, care pare a constitui mobilul său principal, a fost condamnată în termeni peremptorii prin Ordonanța 31/2002, emisă de Guvernul României, la fel de prevederile Codului Penal, precum și prin tratatele având ca obiect drepturile omului la care participă țara noastră. Ceea ce ne îngăduie a o aprecia, în cel mai bun caz, drept inutilă. Cum de președintele Iohannis a promulgat-o în atari condiții? Ce au de zis vigilenții d-sale consilieri? Să fie la mijloc presiunea ocultă a unei categorii de persoane legate într-un fel sau altul de regimul comunist? Tot ce se poate. În orice caz, instituind delictul de opinie, Legea cu pricina constituie o încălcare a Constituției României, care, în art. 29, stipulează că libertatea gândirii și a opiniilor nu poate fi îngrădită sub nici o formă. Subtextuala sa orientare procomunistă reiese cu necuțare din împrejurarea că, blamând explicit extremismul de dreapta, ea tace milc asupra celui de stînga, a fărădelegilor cu mult mai numeroase comise de acesta. Să ne imaginăm următoarea situație. Cineva are în față planul unui oraș. Trage arbitrar o linie care-l separă în două părți inegale. Locuitorilor din partea mult mai mică li se asigură toate drepturile civile, locuitorilor din partea mai mare nu li se recunosc aceste drepturi. Istoria contemporană e astfel supusă unei optici stranii. Sînt scoși la suprafață legionarii, care s-au aflat în fruntea statului doar cîteva luni, în vreme ce comuniștii, al căror regim abuziv s-a întins pe o durată de 45 de ani, nici nu sînt amintiți. Trecutul îndepărtat e tratat ca un fenomen de proximitate, pe cînd trecutul proxim e scos din vizor. Un simțămînt de culpă pare a fi condus din umbră condeiul celor ce-au elaborat un asemenea năstrușnic text legislativ. Cu cît legionarii, așa distanțați în timp cum se află acum, vor fi tratați cu mai

multă asprime, cu atît vinovăția celor care au slujit totalitarismul roșu va fi mai puțin luată-n seamă, nu-i așa?

În realitate, Garda de Fier și-a primit pedeapsa cu prisosință. Prigonită succesiv de Carol II, de Antonescu, de regimul comunist, ea reprezintă neîndoiește mișcarea politică românească asupra căreia a apăsât sancțiunea cea mai grea. În comparație cu cămășile verzi, exponenții cîrmuirii comuniste n-au suferit nici unul la mie din pedeapsa aplicată acelor. Istoria a trecut de mult peste episodul legionar și, în pofida cîtorva simpatii răzlețe, e departe de-a mai exista în prezent un "pericol" al revirimentului său. În schimb, orice om cu judecată sănătoasă n-ar putea decît să constate o persistență a comunismului, care n-a dispărut odată cu execuția cuplului dictatorial, ci a intrat într-o nouă fază, de adaptări și "mărețe realizări" în registrul capitalist. Ilescu a fost patronul necontestat al neocomunismului. N-a inclus oare primul guvern oferit de acesta o serie de foști demnitari ai puterii comuniste? Nu s-a dovedit oare, prin mineriade și prin alte tentative de stopare a fluxului democratic, că avem a face, în bună măsură, cu o deghizare a fostului sistem? N-au influențat/nu influențează "serviciile" cursul vieții noastre politice, pînă într-atît încît au impus demisia președintelui Constantinescu? Aparatul de putere nu cuprinde oare și în continuare o liotă de privilegiați ai "epocii de aur"? Și dacă luăm în considerare lista îmbogățitorilor de după 1989, nu cumva găsim într-însa un șir de indivizi care, la schimbarea macazului, au beneficiat de avantajul unei "autofinanțări" generoase din resursele partinic-securiste? Cît privește condamnarea în Parlament a comunismului drept "regim criminal" de către Băsescu, ce-a fost acest act decît un bluff ordinar? De ajuns să ne amintim un singur așa-zicînd detaliu al situației. Abia la un sfert de veac de la răsturnarea din decembrie, doi foști torționari cu destui deținuți uciși pe conștiință, Vișinescu și Ficior, s-au văzut aduși în fața instanței de judecată. Pînă atunci, cum-necum n-au primit pensii dintre cele mai consistente, n-au trăit nestingheriți, ei, asasinii, alături de noi, alături, de bunăseamă, și de unele din victimele lor? Și totuși sîntem siliți a asculta un basm nu cu cocoșul roșu, ci cu cel verde...

Dar ce înseamnă, mă rog, "legionar", "fascist", calificative de care fac uz cu nemiluita zelatorii Legii în cauză? Nu altceva decît o apreciere standard, o etichetă aplicată din oficiu pe fruntea tuturor indezirabililor de către exponenții dictaturii comuniste. Toți cei ce n-o acceptau nu puteau fi decît... "legionari", "fasciști", fără a mai fi nevoie de o altă dovadă decît ura viscerală a zbirilor. Ilescu însuși îi blagoslovea cu infamantele verbe pe manifestanții din Piața Universității. A-i numi acum "legionari" și "fasciști" pe o seamă de oameni de prim ordin ai culturii noastre (și nu numai) nu înseamnă a ne folosi desființator de terminologia "justiției" și propagandei comuniste? Să nu pierdem din vedere faptul că legionarismul a ajuns la un moment dat un fenomen de masă, cu peste un milion de aderenți. Evident, nu toți cei înscrși în "mișcare" pot fi incriminați de fanatism și de crime, tot astfel cum nu toți membrii PCR ar putea fi trași la răspundere pentru infamiile politicii totalitare pe care o întrupa. I-am ascultat la o emisiune televizată pe Alexandru Florian și pe un apropiat al acestuia, mesageri ai Institutului Elie Wiesel, fără doar și poate inspiratori ai buclucașei Legi. Cu nonșalanță, credeau de cuviință a-i împinge în infernul legionar pe Mircea Eliade, pe Cioran, pe Constantin Noica, pe Mircea Vulcănescu și, nu în ultimul rînd, pe Petre Țuțea, adică personalități emblematice ale culturii noastre. În cazul lui Țuțea, s-a pus fără jenă chestiunea înlăturării unui bust ce i-a fost ridicat și, pe deasupra, ștergerea numelui său din denumirea unei străzi. Al lui Țuțea, care a ajuns un veritabil simbol al libertății de gândire și al demnității în anii tot mai întunecați ai perioadei ceaușiste. Dacă s-ar cuveni asemenea drastice măsuri la adresa unor mari autori care, în tinerețe, au fost seduși de idealurile extremei drepte, n-ar trebui să procedăm similar cu autorii care au aderat la discursul comunist? Așa, dintr-un necesar spirit de consecvență! Dacă n-ar judeca partizan-îngust, Alexandru Florian și companiile d-sale n-ar trebui doar să ceară să demolăm busturile lui Adrian Păunescu sau Dinu Săraru, ci să-și înalțe privirea mult mai sus, să-i aibă în vedere pe un Sadoveanu, pe un Arghezi, pe un G. Călinescu, pe un Camil Petrescu precum și alte nume de temelie ale literelor noastre. De ce împing atît de departe cei numiți egotismul atît de unilateral al Holocaustului?

Oricum, pînă una-alta, aplicarea Legii 217/2015 ar putea produce, din păcate, un val de antisemitism.

...Garda de Fier și-a primit pedeapsa cu prisosință. Prigonită succesiv de Carol II, de Antonescu, de regimul comunist, ea reprezintă neîndoiește mișcarea politică românească asupra căreia a apăsât sancțiunea cea mai grea. În comparație cu cămășile verzi, exponenții cîrmuirii comuniste n-au suferit nici unul la mie din pedeapsa aplicată acelor.

Festivalul-Concurs Național de Literatură „Moștenirea Văcăreștilor”

n Ediția a XLVII-a, Târgoviște, 6 - 7 noiembrie 2015

În organizarea Centrului Județean de Cultură Dâmbovița, a Societății Scriitorilor Târgovișteni, a Bibliotecii Județene „I.H.Rădulescu”, a Complexului Național Muzeal „Curtea Domnească”, cu sprijinul Uniunii Scriitorilor din România, se desfășoară Concursul Național de Literatură „Moștenirea Văcăreștilor”, cu patru secțiuni de creație (poezie, proză scurtă, eseu și teatru scurt), ajuns anul acesta la ediția a XLVII-a. Concursul se adresează creatorilor din toată țara, care nu au împlinit 40 de ani, indiferent dacă sunt membri ai uniunilor de creație ori au volume de autor.

Concursul urmărește să descopere, să sprijine și să promoveze o literatură de certă valoare umanist-estetică, deschisă tuturor abordărilor, căutărilor și inovațiilor din interiorul oricărui experiențe ale canonului specific românesc ori universal. Concurenții – care pot participa la una sau mai multe secțiuni - se vor prezenta la concurs cu un grupaj de maxim 10 titluri pentru secțiunea de poezie, 3 proze, însumând maximum 8 pagini la secțiunea proză scurtă, 1-2 piese de teatru scurt (inclusiv piese pentru copii), pentru secțiunea teatru scurt. Se pot aborda teme

la alegere. La secțiunea eseu (două lucrări de circa 4 - 5 pagini), tema este „Scriitori târgovișteni fondatori ai literaturii române premoderne” (poezii Văcărești, Ion Heliade Rădulescu, Grigore Alexandrescu, Vasile Cârlova, Ion Ghica).

Lucrările vor fi editate în word, cu caracter Times New Roman, corp 12, la un rând și jumătate. Acestea vor avea un motto, ce se va regăsi într-un plic închis, conținând un CV detaliat (numele concurentului, data nașterii, activitatea literară, adresa și, obligatoriu, numărul de telefon), și vor fi trimise prin poștă (imprimate pe hârtie și pe un CD), pînă la data de 25 octombrie 2015, pe adresa: Centrul Județean de Cultură Dâmbovița, str. A. I. Cuza nr.15, cod poștal 130007, Târgoviște. În cazul în care, lucrările vor fi trimise prin poșta electronică (e-mail – strategiicultural@yahoo.com), acestea vor fi însoțite de un motto, precum și de un CV (datele personale solicitate mai sus), organizatorii asigurând confidențialitatea acestora pînă ce juriul va delibera și va stabili premianții ediției.

Concurenții care au obținut un premiu la una dintre secțiuni, în edițiile anterioare, se vor putea înscrie în concurs doar la o altă secțiune.

Concurenții care nu vor trimite toate datele de identificare (în special data nașterii) vor fi eliminați din concurs. Nu vor participa la concurs lucrările care vor fi trimise după 25 octombrie 2015, data poștei.

N.B.: Premianții vor fi invitați de către organizatori în zilele 6 și 7 noiembrie 2015, la Târgoviște, la manifestările organizate în cadrul Festivalului-Concurs Național de Literatură „Moștenirea Văcăreștilor” – ediția a XLVII-a, 2015. Premiile, în număr de 18, în valoare de circa 5000 lei, vor fi acordate concurenților, în vechea Cetate de Scaun, cu ocazia festivității de încheiere a concursului. De asemenea, lucrările premiate vor fi publicate într-un volum editat de Centrul Județean de Cultură Dâmbovița, în colaborare cu Editura „Bibliotheca”.

Relații suplimentare: **Centrul Județean de Cultură Dâmbovița** – telefon-0245/611184; e-mail – strategiicultural@yahoo.com sau pe pagina www.cjcd.ro (unde vor fi publicate și rezultatele finale).

Notă finală: Orice modificare a actualului regulament va fi notificată în procesul-verbal de jurizare și adusă la cunoștința publicului de către juriul național, alcătuit din personalități recunoscute ale vieții cultural-literare naționale.

Locuind mereu pe la cămine de nefamiliști, la blocuri sociale, într-o cruntă mizerie, sigur că i s-au furat multe lucruri, pe altele le-a răstăcit sau le-a pierdut ea însăși, trebuind, mai apoi, să cerșească, pe la starea civilă sau pe la școli, duplicate, adevărinite. ...Tocmai de aceea, un inginer cu suflet, de la mina Călimani, când i-a înmînat cartea de muncă, i-a spus s-o păstreze cu sfințenie, să n-o dea nimănui din mînă.

jurnal

Alt jurnal de vacanță (I)

Duminică, 9 august 015. În noaptea care peste noi se lasă/ brusc, înfloresc cactușii pe terasă./ E ca și cum, din crusta lor, aricii / ar proiecta un joc de artificii./ Stelele-n cer scandează-n cor: in flores, / și liliicii din adîncuri ies... Nu-s liliicii, e chiar A., nepotul doamnei Lu, biciclist frenetic, care apare și dispare ca o fantomă, pe străzile înguste, șerpuitoare, ale colinarului - și silențiosului - oraș. La pensiunea din margine de codru și de munte, unde vin de cîțiva ani (grație doamnei Lu și rudelor ei, stăpînii casei), rar răzbate sunetul unui claxon, fluieratul unui tren, nu mai zic de sirenele Salvării, ale Pompierilor, care la Iași, pe Sărărie, sînt torturante. Și parcă în cinstea mea (mă alint!), da, *au înflorit cactușii pe terasă...* Poezia (din care am extras cîteva distihuri), a fost scrisă în urmă cu cîțiva ani, e dintre *Penultimele*. Cactușii nu-s de încercat cu degetul, doar cerul, dacă aș avea o mînă de Păsări-Lăți-Lungilă. Și oare de ce mă neliniștește goana de ciclocrosist, a lui A.? Băiatul ăsta parcă-i tras de sfori nevăzute, în direcții aleatorii, parcă aleargă mereu după ceva de extremă urgență...

Luni, 10. - Aș putea să mă culc aici, lîngă dumneavoastră...

Asta e doamna Lu! Altădată (doar cu doitrei ani urmă; chiar anul trecut) cînd deschidea această portiță (și-o deschidea!) mă guduram pe lîngă ea ca un dulău, o îmbrățișam, îi spuneam vorbe dulci-acrișoare, insinuante, care s-o facă a rămîne la mine în cameră peste noapte. Sau peste zi. Acum, trec fără niciun comentariu peste *optativul* ei (care nici măcar nu e și condițional) - și mă alertez (în gînd): *dacă rămîne??* Însă ea, parcă ghicindu-mi alerta, completează (spre liniștea mea): -... *dar mă duc în camera de-alături, vreau să dorm ca o boieroaică...*

În anii trecuți, cînd se culca în camera de-alături, respingînd, cu o fermă duioșie, sau cu o duioasă fermitate, avansurile mele, în cîte-o noapte îi treceam pragul, dar dincolo de cîteva săruturi (uneori reușeam să-i umectez sîinii, sfîrcurile se bombau instantaneu - și oare de ce îmi aminteam, în acea clipă, de ugerul, de țîțele vacii de-acasă, pe care tata le frăgezea cu lapte, înainte de a le mulge?), dincolo de cîteva strîngerii în brațe *liniștitoare* (credea dumneaei) nu mai obțineam nimic... Acum, presupune că nu mai prezint niciun pericol, a asistat, vara trecută, cu indiferență profesională - și criminală! - la reprizele de masaj pe care mi le-a aplicat (eu, *la nudul gol*) maestrul V., și-n toate acele ore umilitoare mădularul meu s-a arătat, într-adevăr scîrbavnic, n-a avut nicio tresărire de orgoliu...

Joi, 13. În drum spre Molid, unde are o *treabă*, trece pe la mine un *vechi-nou Cronicar*. Jucăm șah și table, vreo trei-patru ore, în prostie. Eu mă magnetizez, el, fiind cu mașina, nu bea decît apă. Dar și fără mașină nu bea, de mai mulți ani, alcooluri, avînd diferite hibe interne. Ca și cum eu n-aș avea! La un moment dat, în focul luptei, ronțai niște salatine, niște covrigei... *Nu clefăi!* reacționează el, ca și cum l-aș fi călcat pe bătătură. *Dar nu clefăi. Ronțai!* răspund, sec. Îi știu viscerală reacție încă din anii cînd jucam șah cu el, cu Ioanid, cu Stelică, cu Virgu: nimeni nu îndrăzne să masticheze ceva în prezența lui. Așa încît, vrînd-nevrînd, mă abțin să mai ronțai...

Seara, după ce plecaseră în *treaba* lui, debarasînd locul faptei (la șah, îl măcelărisem; la table îmi luase o linie-n plus...), printre sticle, pahare, scrumiere și alte cele, rămase ca în urma unui chef *monstru*, i-am descoperit ochelarii, ochelarii *de apropiere*, de lectură, pe care-i uitase. *Eu*

beau și tu te-mbeți, îi zic, a doua zi, la telefon. Mîine vin să-i iau. Vin cu trenul. Facem planuri pentru o nouă dispută, între două trenuri. Pe la amiază, cînd trebuia să ajungă, eram la bucătărie, mîncam. La un moment dat, am auzit niște uși trîntite, și-mi ziceam: *a venit!*, așteptînd ca, din clipă-n clipă, să apară-n bucătărie. Însă n-a apărut. Reîntors în cameră, am constatat, *din prima*, lipsa ochelarilor, dar prezența unei sacoșe doldora de reviste, ziare, cărți, a unui set de pixuri, pe care îl rugasem să mi le aducă. Și absența *Cronicarului*... Venise, de la gară, cu un taxi, își recuperase ochelarii, îmi lăsase *darurile* și plecaseră, cu același taxi, că avea, imediat, tren îndărăt, spre Iași... Dimineața, vorbind la telefon, verzi și uscate, cu Sterian, gălățeanul poet și prieten, cînd i-am spus povestea cu ochelarii, mi-a servit și el una. Cică prin anii 80, *Cronicarul*, mare vînător și pescar fiind, pornise, împreună cu un scriitor din partea locului, la pescuit. Cam în zona unde Prutul se varsă-n Dunăre. Cei doi, luîndu-se cu vorba, i-a prins noaptea prin stufărișuri și s-au rătăcit. Dar nu-și făceau probleme, visleau energic și povesteau, *presupunînd* că malul *nostru* nu putea fi prea departe... *Cronicarul* tocmai constata, cu avînt și fără nostalgie, cum el, începînd din clasa a IV-a, a tot învățat rusește, însă nu s-a prins boabă, rusa de el. *Dă-i în mă-sa, cu rusa lor!*... Și, minune! chiar cînd făcea această trimitere, pe apă, s-a ivit o luminiță. *Luminița de la capătul tunelului*. Pe măsură ce se apropia, dimensiunea și luminozitatea creșteau. Cei doi pescari visleau și ei, voinicește, înspre salvatori. Apoi s-au trezit sub lumina necruțătoare, orbitoare, a unui reflector - și cu niște puști îndreptate spre piepturile lor *de aramă: Stop! Staite!* Era paza fluvială, fără să-și dea seama intraseră în zona rusească a Prutului. Iar cel care tocmai îi trimisese la origine *cu rusa lor*, și-a amintit instantaneu limba pe care o învățase cîntînd: *Tavarisci! Ne tiraite! Ia deputați! Ia rumînski camunist!*...

Vineri, 14. Ieri, doamna Lu a fost la Suceava, să finalizeze pensionarea Magdei, *nefericita* pe care, de mai mulți ani, și-a luat-o în grijă. Am mai spus-o, Lu, deși a ieșit ea însăși la pensie, a rămas, în continuare, un fel de mamă a răniților, a nenorociților *astei lumi*. Nebunia - la propriu - s-a declanșat în momentul în care *pensionabila* Magda a trebuit să depună cartea de muncă și să semneze, în consecință, actul de pensionare. Deodată, în ea, s-au dezlănțuit toate frustrările, toate umilintele suportate de-a lungul anilor: *Nu dau cartea de muncă! Nu dau cartea de muncă! Mi-ați furat tot! Tot mi-ați furat!* Evident că, cei de-acolo, nu-i furaseră nimic, dimpotrivă, vroiau să-i facă un bine, să aibă și ea o pensie minimă, cu care să supraviețuiască. Urletele au umplut biroul, coridorul plin de oameni... A venit paznicul, să vadă ce se-ntîmplă. Și, impresionant! - îmi spune Lu - cu toții și-au dat repede seama că e un caz clinic, nimeni n-a contrazis-o ci, care mai de care, i-a dat dreptate, încercînd s-o calmeze, s-o liniștească. Lu și-a folosit întreaga ei persuasiune - și are! - , funcționarele au asigurat-o pe bolnavă că, după ce transcriu datele din cartea de muncă, i-o dau înapoi acolo, pe loc. Dar a fost zadarnic. De-a lungul anilor, se acumulaseră, pe cortexul ei (parțial) alterat, nenumărate frustrări, fusese maltrată, abuzată (îndeosebi cînd lucrase printre mineri, în Călimani), mulți își bătuseră joc de ea, *nebuna* care avea (și) un comportament normal, muncea pe rupele, unde era pusă, cu o tenacitate a animalului care trage la jug. Și nici nu-ți dădeai seama, din prima, că e *dusă*. Eu însumi, cînd am cunoscut-o, în urmă cu cîțiva ani, am realizat că ceva nu-i în ordine

cu ea, abia după vreo oră de taclale, cînd a început să peroreze, cu o voce din ce în ce mai stridentă, pentru darea la fiare vechi, pentru topirea tuturor mașinilor, cu excepția celor de formula 1, conduse, acestea, de tineri, angrenați în raliuri, la care lumea să participe ca la un spectacol (cum se și întîmplă)... Linia dintre normal și anormal este, în unele cazuri clinice (pentru ageamii ca mine) greu sesizabilă. Și mai ageamii - chiar inuman - s-a dovedit a fi primarul urbei, care nu i-a prelungit contractul de muncă (era angajată la Salubritate), întrucît, după ce o beștelise pentru nu știu ce neglijență în serviciu (!), nefericita i-a tras o înjurătură... Evident, domnul primar nu știa că are de-a face cu o *schizo*, dar, după ce-a aflat, ar fi putut s-o reangajeze. Însă n-a făcut-o. Din neglijență. Din nepăsare.

Locuind mereu pe la cămine de nefamiliști, la blocuri sociale, într-o cruntă mizerie, sigur că i s-au furat multe lucruri, pe altele le-a răstăcit sau le-a pierdut ea însăși, trebuind, mai apoi, să cerșească, pe la starea civilă sau pe la școli, duplicate, adevărinite. Unii erau sătui de ea, și-o dădeau pe ușă afară. Tocmai de aceea, un inginer *cu suflet*, de la mina Călimani, cînd i-a înmînat cartea de muncă, i-a spus s-o păstreze cu sfințenie, să n-o dea nimănui din mînă. Asta s-a întîmplat în urmă cu vreo două decenii, inginerul acela nebănuind că vorbele lui vor avea efectul unei porunci dumnezeiești. Acum, pe coridoarele Casei de pensii din Suceava, pensionabila le strigă, tuturor și niciunui: *Hoților! Vreți să-mi luați cartea de muncă?! N-o dau! N-o dau! Așa mi-a spus domnul inginer... Cutare, să n-o dau nimănui!* Ea îi pronunță, inginerului, și numele, îl ține minte, pe cînd atîtea altele, le uită de la mînă pîn-la gură...

Lu s-a întors frîntă de oboseală, de nervi, dar nu și înfrîntă. După un moment de (firească) descurajare, trece la acțiune, caută noi strategii. Este exclus să i se ia bolnavei, cu forța, cartea de muncă, pe care o poartă, bine pitită, la ea. Nici anestezierea nu-i o soluție, ar putea provoca o criză cu cine știe ce urmări. Ideală ar fi găsirea inginerului, care să-i dea, bolnavei, dezlegarea. S-a aflat, deja, că locuiește-n oraș, deci identificarea lui e posibilă. Trebuie luată legătura cu Poliția. De la Casa de Pensii i s-a sugerat că absența cărții de muncă ar putea fi suplinită de adevărinite de la locurile de muncă. Cu devoțiunea ei inimaginabilă, Lu dă telefoane, cercetează, tatonează. Parcă Magda i-ar fi soră, sau fiică. Mă întreb - și-o întreb - de ce nu lucrează la un serviciu social, unde priceperea, profesionalismul (a fost asistentă la un Centru maternal), vocația, *umanitatea* ei ar atenua, ar badijona multe suferințe fizice, morale, psihice. Lu rîde, amar: *Eh, domnu' Nicolae, trăim într-o lume cinică, nemiloasă, indiferentă, față de cei de la marginea societății. Și apoi, sînt sigură că stilul meu de muncă ar deranja..., cum s-a și întîmplat, în anii cînd eram activă...*

Cînd era activă, era cunoscută de tot lanțul medical-social, pînă la Iași. *Dacă mă dădeau afară pe ușă, intram pe fereastră. Dacă mi se refuza o Salvare, pentru un bolnav căruia trebuia să i se facă o expertiză - de obicei, copii părăsiți, mame abandonate, alungate, bătute - veneam cu trenul, cu autobuzul, cu ia-mă, nene. Cu orice. Dar, în genere, cei din acest lanț uman erau săritori, binevoitori. Îi răsplăteam și eu, cum se cuvine. De fiecare dată le dăruiam un buchet de flori, mii de mulțumiri, un surîs...*

Cît vorbim, sună mobilul. O doamnă din Vatra Dornei a și aflat: arhiva Exploatării Miniere Călimani se află în comuna Tomești-Iași. Trebuie făcută o cerere, plătită o sumă, pentru eliberarea documentului. Fără îndoială, Lu o va face. Din pensia ei cu două zerouri.

(va urma)

La 35 de ani

Am apărut în 2015, la 65 de ani, cu două cărți: una, din inițiativa și pe cheltuielile generosului poet-editor Constantin Marafet (aceea a debutului meu editorial, premiat prin concurs la Editura Albatros; carte publicată în 1980), „La fanion”, dedicată copilăriei mele la Cantonul 248, Halta CFR Adjudu Vechi și adolescenței la Adjud (unde am terminat liceul teoretic - secția umanistică în 1967, la 17 ani, dat la șase ani la școală) — Editura Rafet, Râmnicu Sărat. Și a doua carte, originală, „a maturității creatoare”, dacă pot să spun așa, apărută anul acesta, la invitația expresă a poetului-editor premiat de Academia Română, Mircea Petean, intitulată „Nous” (Editura Limes din Cluj, colecția Magister). Dacă fac o socoteală, între cele două cărți, una publicată inițial în 1980 și alta în 2015, e o perioadă de 35 de ani! De necrezut pentru un sinucigaș ca mine, care s-a amenințat o viață să pună capăt aventurii lui pe această lume (de la 23 de ani încercând să pună în aplicare „tentative” de tot felul). Ce potrivire: 35 de ani e și... vârsta mea interioară, la care am rămas, nu mă simt de... 65 de ani. Au trecut 35 de ani de la prima la ultima mea carte de versuri! Au murit poezi la 35 de ani (unul, prieten drag de departe, Aurel Dumitrașcu din Piatra Neamț a murit în 16 septembrie 1990 la 35 de ani, se împlinesc 25 de atunci; în 21 noiembrie anul acesta ar fi împlinit 60 de ani, ar fi fost mai mic decât mine cu cinci ani; cât a trăit a publicat două cărți; exemplul lui e unic: opera i-a crescut după moarte exponențial, promovată norocos în amănunt, cu tot ce s-a găsit în sertar, de prietenul lui apropiat Adrian Alui Gheorghe, ajungând astfel în istorii literare și dicționare ca poet important)! De

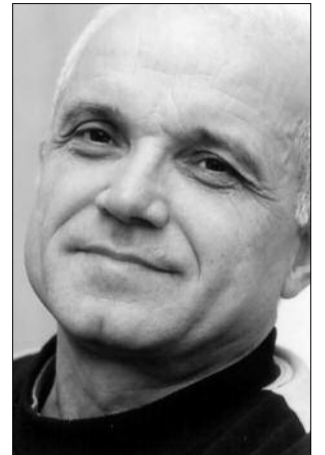
curiozitate, în acest interval de 35 de ani, din 1980 până azi, am publicat fix 15 volume de versuri inedite: e mult, e puțin? Am ajuns la final cu volumul „Nous”? În orice caz, n-am cum să mai trăiesc zece ani — lasă că nici nu merită efortul, deprecierea fizică spunându-și de aici înainte cuvântul (la 75 de ani, dacă aș ajunge, ar trebui să mă rog de pe acum să rămân cu mințile întregi și, atunci, să-mi amintesc măcar de cărțile de poezie publicate până la 65 de ani, câți am azi; știți cum stă la pândă „ăla micu, Alzheimer”, să-mi ascundă lucrurile, în orice zi îți poate face jocul; mai ales că e la modă).

Volumul „La fanion” din 1980 „a făcut carieră, e reprezentativ” — a primit un premiu de debut al URSS care avea să mă scoată în lumea literară românească „la vârf” (sigur, e o amăgire, trebuie relativizată valoarea; după moartea mea voi fi aruncat în depozitele literaturii române, intrat automat în rândul scriitorilor români premiați, care după Revoluție au fost uitați). „La fanion” a fost inclus inclusiv în *Dicționarul analitic de opere literare românești*, cine știe dacă va rezista, în viitorul apropiat, la o eventuală ediție revizuită. Actualul volum „La fanion”, apărut intempestiv-festiv anul acesta, are incluse în plus față de volumul apărut în 1980 ciclurile mele de poeme apărute în două „Caiete ale debutanților” - 1977 și 1978 ale Editurii Albatros — juriul concursului de debut editorial (Laurențiu Ulici, Ștefan Aug. Doinaș, Ioanichie Olteanu, Constanța Buzea și redactorii Editurii Albatros: Mircea Șintimbreanu, Gabriela Negreanu, Ion Acsan, Domnica Filimon) ezitând ani la rând să mă premieze. Li se părea tuturor atât de ciudat ce scriam (în stilul oral, liber, cotidian, natural, „de pe stradă”, din viața de zi cu zi; ce avea mai apoi să se numească

„poezie optzecistă” și să definească estetica postmodernă), radical schimbat față de poezia calofilă, angelică, metaforizată, care se scria în anii 1970, că revista *Săptămâna*, personal Eugen Barbu (pe când scria o istorie a poeziei) mă publica la... Gâgă! De fapt, eu consider debut al meu editorial aceste cicluri din „Caietele debutanților”, ale Editurii Albatros (e semnificativ de citit lista celor incluși în aceste Caiete cu cicluri de versuri; mai interesant e de conștientizat cine au fost premiați în anii în care eu am apărut în aceste Caiete; mulți au dispărut de pe firmament). Pe de altă parte, este uluitoare alegerea din anul 1979 la concursul de debut al Editurii Albatros, condus de Laurențiu Ulici, fiind premiați, alături de mine, Matei Vișniec și Aurel Pantea (două nume de răsunset azi), *optzecismul* explodând din anul publicării noastre, în 1980.

Volumul „Nous” (nous, în greacă, înseamnă spirit) e, vreau să cred, o „chintesență” a celor 35 de ani trecuți de la debutul editorial cu „La fanion” — versuri mai rafinate (o dovadă a transferului de conștiință, privind din afară spre înlăuntru), „înțelepte cu vârsta”, trecute prin filtrul metafizicii intuitive și a practicii literare. Mi-ar plăcea să confirme versurile retorice din „Nous” aserțiunea că „Frumusețea se află în subconștient”. Vă reamintesc, scriu de când mă știu spontan, mă bazez pe reflexele gândirii, ale meditației rapide. Stau cu ochii în gol și mă trezesc scriind, în acest nou volum al meu de versuri încerc să am un minim control asupra iraționalului, nevăzutului, neștiutului. Titlul unui ciclu din „Nous” spune totul, legat de viziunea scrisă: „O mers când dincoace, când dincolo”...

29 septembrie 2015. BV

Liviu Ioan Stoiciu

...35 de ani e și... vârsta mea interioară, la care am rămas, nu mă simt de... 65 de ani. Au trecut 35 de ani de la prima la ultima mea carte de versuri! Au murit poezi la 35 de ani...

Nicolae Oprea la aniversare, „un critic exigent și liber”

Culegerea omagială apărută la Tracus Arte în iulie 2015, îngrijită de Adriana Lazăr și Dumitru Augustin Doman semnalează încă din notă imposibilitatea reflectării unui spirit atât de complex, așa cum îl indică bibliografia pe Nicolae Oprea.

Cumulul de impresii, evocări sau analize pare să repete ceea ce criticul însuși a lăsat/permis să se știe despre el. Latura critică, istorică, foiletonistă, echinoxistă, cultivarea simțului estetic, cronicar independent de politici, eseist, impresionist (fără a aplica o critică lovinesciană), reinventator al unor nume ingrat ignorate, un analist ferm, aspru, migălos, adeptul mai degrabă al conciziei decât al spiritului declamator, Nicolae Oprea nu face rabat de la valoare, indicatorul suprem al analizei sale.

Maturizarea personală voită sau întârziată, cu efecte neștiute în planul personalității, ci doar intuite de unii după o logică a frustrărilor bine camuflate de după stilul ferm, neutru, just, lasă să se vadă, din pudoare sau doar sensibilitate exacerbată, rigoare și sobrietate, vestimentație care i se potrivește atât de bine, încât doar câțiva prieteni, gen Ioan Lascu, mai ajung la inima criticului. Scuzabil prin formația în spiritul școlii clujene și a orizontului culturii germane, Nicolae Oprea pare să fie adeptul principiului *less is more* și a unui debut neforțat.

Ioan St. Lazăr îl numește „pom viguros ale cărui fructe ecologice sunt o garanție pentru sănătatea literaturii române”, doar că

Nicolae Oprea știe foarte bine că nimeni nu aruncă cu pietre într-un pom fără roade, mai ales ecologice, așa că foarte greu a confirmat aspirația de a scrie o istorie, tot din prisma bunului simț al intuiției. Criticul este un supraviețuitor al presiunilor, condamnat la singurătate. Catalogat de George Vulturescu și Delia Duminiță „de un imperturbabil calm impersonal” ca istoric și critic, Nicolae Oprea este departe de a fi așa ca om, răbdare arată doar cărților, prieteni trainici al căror mesaj îl stimulează și îi asigură acea stare necesară de „disconfort intelectual care tensionează spiritul”.

În secțiunea de interviuri, Nicolae Oprea își face cinstea admitând că „valoarea nu există în absolut și judecata critică nu poate fi redusă la o propoziție afirmativă în cumpănă cu una negativă”. Așadar molima secolului nu l-a atins. Astăzi când toată lumea se pricepe să spună că nu-i place sau că-i place o scriere, dar nu are nicio metodă în spate pe care să-și justifice alegerea, Nicolae Oprea rămâne fidel sistemului său de valori, formației sale intelectuale și de stil, permanent cizelată prin exercițiu beletristic, în spiritul generației sale, generația ‘80, încercând să împace vocația de critic cu cea de istoric literar.

Secțiunea „referințe critice” conține analize pertinente, adecvate ale celor mai potriviți specialiști care, pe direcția laudativă apreciază meritele criticului cu privire la revigorarea, relansarea unor autori ca Voiculescu, Macedonski, I.D. Sârbu,

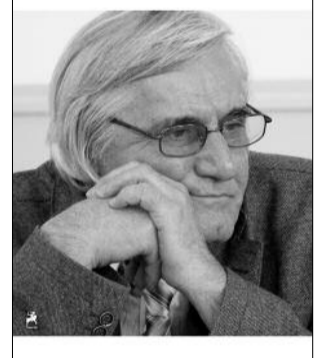
Marin Preda, Blaga, ca și direcțiile noi propuse de domnia sa în cercetarea și interpretarea unor texte, sugestiile, soluțiile îndrăznețe, autenticitatea acolo unde majoritatea nu mai avea nimic de spus, metoda și rigoarea demonstrației fără ostentație sau pedanterie. Nicolae Oprea este de neclintit de pe poziția pentru care a muncit peste 40 de ani și care-l confirmă drept cronicarul grav și responsabil al generațiilor ignorate sau actuale.

Își permite să fie grav, își permite să fie liber, își permite să fie singur, își permite să fie unic, atâta vreme cât cuvântul lui contează, cât conține în sine o întregă poveste, cât tot ce a obținut a fost meritat, cât a întâlnit acei oameni necesari care au intuit la el valoarea și seriozitatea, își permite să fie imprevizibil și capricios ca mișcarea literară ce și-a ales-o prin vocație și dăruire.

La cum ne-a obișnuit, se va ține departe de „spiritul demolator, voluptatea negației și demistificării”(Dan Damaschin), iar semnătura lui Nicolae Oprea pe vreun text este garantul autenticității, erudiției și valorii. Provincia s-a dovedit până la urmă pentru criticul nostru și pentru ceilalți optzeciști un spațiu privilegiat, fertil, din a cărei „predispoziție empatică” a eclozat și acest volum omagial, care promite a se ridica la nivelul așteptărilor exigent de critice, la o ediție viitoare, marca unei alte vârste.

SIMONA LIUTIEV

NICOLAE OPREA - 65
Un critic exigent și liber

Mariana Dobrică

Nu a mai știut să-și gestioneze rolul, totul a căpătat un aer de dramoletă ieftină și senzațională în absurdul ei: zgomotul asurzitor al armei, al cărui ecou a făcut țandări pereții, vasele de flori, ceașca de cafea și toate gândurile sale...

Era un actoraș de duzină, știa asta foarte bine, nu va fi niciodată un star, nu va lua un Oscar, nu-și va cumpăra o insulă exotica sau doar o femeie frumoasă, nu va face gesturi excentrice sau caritabile...

Se împăcase cu rolurile mici, cu acele prezențe necesare, dar comune în economia unui film sau a unei piese de teatru; și în viața de zi cu zi, între două roluri, era un om "mic", cu o casă obișnuită în suburbii, cu o mașină și o nevastă la fel de obișnuite.

Nu i s-a părut neobișnuit să i se propună un rol într-o piesă a unui teatru experimental care apăruse de ceva timp în orașul la fel de obișnuit ca și viața lui.

Nu, nu era nimic neobișnuit în această propunere, dar piesa în care trebuia să joace era neobișnuită. Rolul său, acela de soț înșelat, părea destul de simplu de interpretat la prima vedere, nu necesita cine știe ce talent actoricesc și nici nu atrăgea prea mult atenția spectatorilor, rolurile principale erau ale soției și amantului acesteia, povestea lor „interzisă” ar fi trebuit să dea savoare și să stârnească interesul (și aplauzele) publicului.

Doar că, după primul act, în care apăreau personajele, se conturau circumstanțele și se creau premisele unui conflict, regizorul chiar experimenta. Fiecare actor, în rolul său, trebuia să dezvolte acțiunea, să-i dea o curgere, să ajungă la un punct culminant și la un deznodământ. Astfel, piesa se năștea din jocul lor, semăna, într-o oarecare măsură, cu compunerile acelea cu început dat din școala

Rolul

primară, în scrierea cărora trebuia să apelezi la fantezie și originalitate și la care (recunoștea fără rețineri sau resentimente) nu excela niciodată. Iar ei, actorii, trebuia nu doar să joace un rol, ci să și-l asume, fiecare din propria perspectivă asupra aceleiași situații inițiale.

Era destul de modernist totul, avusese intenția să renunțe la a mai fi „Soțul” (personajele aveau nume generice, ca în teatrul expresionist - „Amantul”, „Soția”, „Vanzătorul de ziare”, „O prietenă”, „A doua prietenă”, „Omul cu două fețe”), dar după câteva reprezentații înțelese că acesta era rolul vieții lui, că ar putea să fie mai mult decât un actoraș de mâna a doua, a treia, a noua...

Dacă la început se mulțumise să fie un soț înșelat oarecare (ca atâția alții, de altfel), reacționând fără prea multă inițiativă la situațiile create de „Soție” și „Amant”, realizând astfel un personaj fad, fără strălucire, cu timpul și-a dat seama că această libertate nesperată a personajelor față de dramaturg îi permite practic orice. Sau aproape orice...

A devenit, pe rând, soțul trist, lamentându-se sfâșietor, la modul romantic aproape, soțul indiferent, care își mai observa uneori soția printre tigăi, cearșafuri sau ghivece de flori, soțul-prieten, care purta nesfârșite discuții cu ea, încercând să înțeleagă cine era de vină pentru toate acestea (chiar și-o asuma uneori), soțul gelos, suspectându-i fiecare privire, surâs, pas, fiecare cuvânt sau gând, soțul violent, care, prin loviturile sale, încerca să-și ascundă sau să-și vindece nesiguranța de sine și frustrările, soțul posesiv-abuziv, care controla, de zece ori pe zi, minutele timpului ei, culoarea ochilor sau a părului, urma lăsată de talpa ei delicată pe nisip sau în baie, mirosurile ei de femeie încă tânără, care îi număra până și lacrimile și visele erotice sau exotice, soțul prea orgolios, incapabil să recunoască dezastrul căsniciei sale...

Pentru a-și intra cât mai bine în rol a început să aducă de acasă diverse obiecte: o pernă, o ceașcă de cafea, o carte – un roman de dragoste ușor, din acela de citit în tren sau metrou, halatul de baie și papucii chiar, niște reviste de modă de-ale soției sale (ale adevăratei sale soții), una din cămășile ei de noapte, niște flori, niște fotografii, încercând să completeze și să personalizeze astfel decorul destul de auster al piesei.

Poate din această cauză, lucrurile și planurile au început să se încurce. „Soția” începu să semene din ce în ce mai mult cu cea de acasă, îi găsea și recunoștea cu uimire alunița de pe obrazul stâng, o cicatrice în formă de floare pe brațul drept, mâinile cu degete lungi, ca de pianistă, aerul absent, parcă somnambul, cu care își bea cafeaua dimineața, cu gândurile dormitând încă, zâmbetele circumstanțiale sau încurcate, săruturile devenite convenționale... Îl găsi și pe „Amant” într-un vag prieten, iar pe „Vanzătorul de ziare” (ziare în ale căror pagini descoperirea crime, decese, cataclisme, chiar povești cu extraterestri) îl întâlnea

deseori la semaforul din colțul Străzii 5, în apropierea locuinței sale. Doar pe „Omul cu două fețe” îl vedea mai rar, dar nu se dădea în vânt după compania acestuia, tot timpul i se păruse un intrus, atât în universul lui domestic, cât și în cel al piesei.

Când și-a propus să devină soțul răzbunător, soțul criminal? Probabil când „Soția” (soția) și „Amantul” (amantul) au devenit trufași, îndrăzneți, nepăsători, eliberați de convenții, strălucitori, atât de strălucitori încât îl orbeau, atât de frumoși și stranii în impudoria lor încât el a ajuns să fie conștient și apăsător de mica lui existență incoloră și inodoră, cu atât de multe motive și justificări și atât de puține sensuri...

Dar nu era numai asta, ci și un articol din paginile unui ziar în care se prezentau detaliile unei crime, articol însoțit de fotografii în care două trupuri goale într-un pat alb pătat de sânge încremeniseră într-o îmbrățișare chinuită; mai erau și cuvintele insinuante și neliniștitoare ale „Omului cu două fețe” (mereu se întreba ce vrea să spună cu adevărat), mai erau și privirile complice sau batjocoritoare, sau compătimitoare ale „Unei prietene” (a lui?, a ei?), ale altei prietene (reale sau de pe scenă)...

Și pistolul mic, lucios, negru – parcă o jucărie –, găsit într-o zi printre cutelele cearșafului sau ale subconștientului său...

Nu a mai știut să-și gestioneze rolul, totul a căpătat un aer de dramoletă ieftină și senzațională în absurdul ei: zgomotul asurzitor al armei, al cărui ecou a făcut țandări pereții, vasele de flori, ceașca de cafea și toate gândurile sale; lacrima lui (pentru ei?, pentru el însuși?) rămasă suspendată în aerul care părea a se rupe în fășii lungi și înguste ca niște bandaje; sânge pe pat, pe podea, pe mâini, pe ibrice, pe retină, pe suflet, pe vis, pe durere; ochiul ei, devenit o bilă de sticlă albastră, rostogolindu-se ușor pe podea și lovindu-se de pantoful lui negru, mâna amantului încremenită pe sânul ei alb; niște săruturi încă palpitânde risipite pe trupurile acum inutile, pe perne sau prin aerul sfâșiat...

Ultimul act?!

O cameră ca un cub (îi măsurase cu pașii toate laturile), cu pereți albi pe care uneori urcau limacși văsoși, o masă, un pat, o lumina albă, o fereastră mică, prin dreptul căreia mai treceau, din când în când, câte un om, câte un pom, câte un nor, a venit chiar și un fluture... Mai venea și „Doctorul” (când apăruse el în piesa asta, nu îl găsisese în lista de personaje?), cu care vorbea despre el, despre rol, despre zile și ceasul oprit, despre soare și mare, despre niște povești din copilărie, cam încălcite...

Aștepta să se termine spectacolul, să primească aplauzele, să meargă acasă, pe Strada 5, să cumpere un buchet de lalele pentru soția lui (își aminti că îi plăceau), ea să îl sărute vag plictisit când îl întâmpină la ușă, să privească noul serial sau să iasă la un restaurant chinezesc din zonă... Îl obosise rolul, ar trebui să îi spună regizorului că renunță, el era doar un actor de duzină, cu o viață banală, cu o casă banală, cu o soție banală...

T.A. STEINLEN - Chat Noir

litere

Își construisese cu migală masca. Ajunsese un adevărat maestru, dacă s-ar acorda premii pentru această ...”artă”, în mod sigur s-ar număra printre câștigători.

Îi luase ceva timp. Cât timp? Ceva mai mult timp decât pentru celelalte măști, dar nu timpul conta, ci produsul finit, care, trebuia să recunoască, dar să și înțeleagă, cu orgoliul unui creator, al unui mic Dumnezeu

(devenise, fără să-și dea seama cum și când, propriul lui Dumnezeu), că era o capodoperă.

Studiase chiar conceptele grecilor antici despre proporția divină și numărul de aur, pentru că îi plăcuse întotdeauna seninătatea marmurei albe ce lua chipuri armonioase. Totuși, aceste măști ale frumuseții transmiteau, dacă le studiai atent, și o neliniștitoare absență (sau, mai degrabă,

impersonalitate), pe care se străduise să o diminueze, atunci când își compusese această ultimă mască, adăugând niște elemente particulare: un surâs înțelegător sau trist, o privire blazată, tăioasă sau evazivă, galvanizată de străfulgerări de sentimente uneori, câteva riduri de expresie, pentru o maturitate pe care își dorea să o aibă... Tot compusese și descompusese expresii, —

Petruț Pârvescu

și tata a construit într-o vreme socialismul

deschid cartea
citesc
multe foi sunt albe sau lipsesc

el le-a zis
BĂ
dacă se face colectivă eu plec pe șantier
că decât să muncesc pământul altora

mai bine slugă la stat

și tata a plecat
T R E I Z E C I D E A N I

venea la șase
luni
sau la un an o dată
îl așteptam zile întregi la poartă când se apropia sorocul
că ne zicea câte unul care trecea pe uliță
(așa într-o doară)
bă nu mai stați ca proștii
degeaba
că tactu' a murit demult

C U M S Ă M O A R Ă T A T A

dintr-un peisaj mereu inventat
de dincolo
de margine de sat
tata venea târziu încărcat cu de toate
pâine salam haine jucării și bomboane
stătea câteva zile și iar pleca

dimineața în zori
la poarta noastră o mașină mare lungă
cu prelată neagră deasupra claxona îndelung
tata dădea să ne pupe pe fiecare ȘASE
hai bă nea grigore (striga plictisit șoferu'
camionului)
hai bre
că ne-apucă noaptea
ce dumezeu !..

Din vol., în pregătire, „Păcala Făgețelului”

Magda Grigore

În numele poemului (corbii amintirilor)

În miezul zilei orașul răsuflă cu greu,
amorțit și stingher, cu respirați tot mai încete
își arde flacăra trăirii.
Orașul nu se mai bucură!
Stă alb ca varul, clătînându-și agale
oamenii neschimbați, pe străzi neschimbate.
Ei trec absenți spre întâmplarea prezentă
oricare ar fi, oricum s-ar petrece;
merg ca prin vis să vâneze
corbii amintirilor.

Ziua are fața plânsă
și dorul ei de viață e surd!
... degeaba un gând își strigă durerea
în orașul rotund, ca o margine de fântână,
cu rădăcini lichide, duioase și limpezi
topite-n adânc.
Degeaba un gând își strigă durerea
tot acolo se întoarce și ecoul lui blând -
în jos alunecă, pe zidul fântânii,
printre florile bizare și culori reci
de mormânt.

Degeaba. Orașul răsuflă cu greu,
amorțit și stingher, cu respirați tot mai încete
își arde flacăra trăirii.
Umbrele bucuriei înnoptează
în culcușul din fântâni.
Orașul nu se mai bucură!
Prin el trec, ca prin vis,
corbii amintirilor.

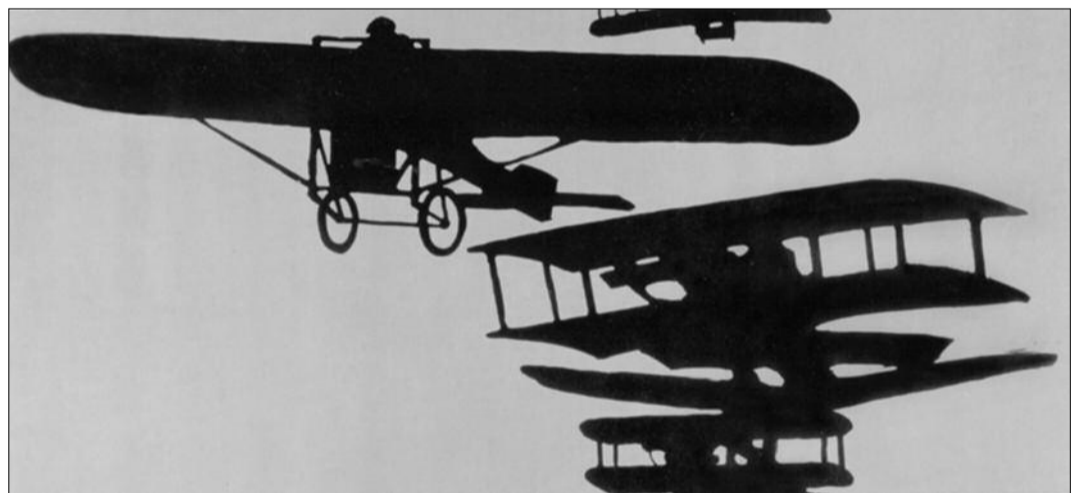
**Degeaba.
Orașul răsuflă
cu greu,**

**amorțit și
stingher, cu
respirați tot
mai încete**

**își arde
flacăra trăirii.**

**Umbrele
bucuriei
înnoptează**

**în culcușul
din fântâni.**

LUCIAN BERNHARD -
Concurs de aviație

→ trăsături, culori, le căutase pe cele
mai potrivite pentru a ajunge la perfecțiune.

O perfecțiune absolută credea, pentru a
descoperi după un timp că e doar o
perfecțiune relativă, mai mereu condiționată
de ceva. Iar aceste ceva-uri/ condiționări
sfârșeau prin a știrbi perfecțiunea măștii; și o
lua de la capăt, într-un sisific efort de
recompunere și descompunere, de zeci de ori,
de sute de ori, a altor măști.

Dar vine un moment când măștile trebuie
să cadă. Simțea asta din ce în ce mai acut în
ultima vreme. Cel mai evident, dar și cel mai
îngrijorător semn era oboseala.

Oboseala provocată de povara atâtor măști
suprapuse, unele lipite cu un simplu adeziv,
altele grefate, altele înșurubate sau prinse în
capse...

Desprinse cu atenție ultima mască... Era
destul de ușor, o cususe fin doar cu fir de
mătase, e suficient să găsești un loc unde
acesta era cât de cât vizibil, să îl tai și să tragi
apoi de unul din capete...

În spatele ei descoperi masca unei pustiiri
sufletești. Privind-o acum, cu un ochi rece,
obiectiv, pe care nu îl avusese atunci când o
construise (fiindcă îi lipsea perspectiva),
rămase ușor surprins de straniețea ei.
Impresia de gol interior era dată poate de
obrazul nisipos, oarecare, dar și de privirea
care parcă trecea prin lucruri fără a le vedea

(ochii – oglinda sufletului?; ha! ha!, ce
glumă!; când înlăuntrul tău nu e nimic, ce se
poate reflecta în exterior, spre lume, pe
retina-oglină?).

Purtase mult timp masca asta, mult prea
mult, o desprinse cu greu din șuruburile care
începuseră să ruginească.

Dincolo de ea găsi strălucitoarele măști ale
unor iubiri, mai mici sau mai mari, unele
ingenuie, delicate, altele încărcate de mister,
unele aproape spiritualizate, altele pe care se
zugrăvea în culori arzătoare dorința; erau și
măștile unor "iubiri" pasagere, doar de o
noapte (cam șterse, ce e drept, cu trăsături
cam vulgare) sau de vacanță, relaxante ca un
sunet de clopoțel; peste unele se suprapuneau
precipitate măști ale îndoielii, ale geloziei, ale
dezamăgirii sau doar ale indiferenței.

Printre acestea toate o găsi pe cea mai
strălucitoare – masca unei mari iubiri
(pentru că totdeauna, undeva, cândva, există
o mare iubire). O privi îndelung, deși
luminozitatea ei îi rănea privirea de acum,
descoperindu-i trăsături vag androgine,
pentru că semăna într-un mod neașteptat și
subtil cu o altă mască, cea a femeii pe care o
iubise atât de mult încât vruse să o
asimileze, să o încorporeze în el, să o simtă
respirând în el, și râzând, și plângând, și
curgându-i prin vene.

O desprinse cu regret și luminozitatea ei se
stinse, dezvelind chinuită și chinuitoarea
mască a durerii. Pe aceasta se grăbi să o

îndepărteze, dar era strâns lipită, pătrunsese
prea adânc în el, sfâșie și smulse cu degetele
devenite gheare fâșii înguste de piele
fumezândă, curățată totul cu îndârjire, până
când ajunse la masca de dedesubt.

Era o mască destul de vagă, de adolescent
imberb, cu ochi neliniștiți sau visători, cu
zâmbete timide sau îndrăznețe. O privi
oarecum neîncercător și amuzat, întrebându-
se când purtase masca asta? În ce timp?

Ce găsi sub ea? Fantastica mască a
copilăriei, când era și Făt-Frumos, și zmeu, și
balaur cu șapte capete, și cosmonaut, și pitic
rătăcit printre flori.

O desprinse și pe aceasta.

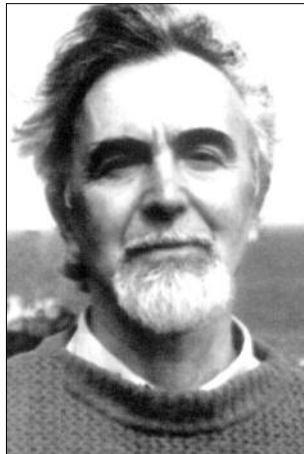
Masca ultimă?! Rămase mirat în fața
goliciunii albe a acesteia. Albă, mult prea albă
încât părea ireală... O pipăi ca orbii cu
degetele, încercând să o vadă cu ele, să îi
simtă pulsul, nonculoarea/ negarea tuturor
celorlalte...

Ce va face acum, când scăpase de povara
apăsătoare care îi înclinase capul și îl făcuse
să privescă atât de adânc în sine?

Probabil va construi alte măști, își va
tencui un obraz nou, poate al vanității, poate
al carității, al demnității, al deznădejdiei, al
mântuirii, al iertării... Încă mai era timp
pentru toate aceste măști... și pentru altele
poate...

Iar în final, inevitabil, goliciunea măștii
negre...

**Dar vine un
moment când
măștile
trebuie să
cadă. Simțea
asta din ce în
ce mai acut în
ultima vreme.**

Scriitorii români din exil vs. Spațiul mioritic (II)

(urmare din numărul trecut)

Nici cei rămași în afara pușcărilor nu au mai avut drept de semnătură. Blaga este unul dintre ilustrele exemple: după 1945 nu a mai publicat nimic, deși poetul își dublase în acest timp opera lirică. Scos de la Academie, de la catedra universitară, a supraviețuit ca simplu bibliotecar. L-a urmărit pas cu pas, cu invidia sa, micuțul Mihai Beniuc, nesfiindu-se să-l încondeieze pe filosof și poet în romanul *Pe muche de cuțit*. În toată perioada comunistă au trăit în sărăcie și umilință: un Simion Mehedinți, urmașul lui Titu Maiorescu la conducerea *Convorbirilor literare*, fost ministru, fost academician, autor a peste 350 lucrări. În campaniile geologice 1972-1973, lucrând în vestul Olteniei și făcându-mi aprovizionarea de la Turnu Severin, mă întâlneam în parcul orașului cu câțiva tineri literați și pictori; venea să ni se atașeze un venerabil octogenar cu nelipsita-i plasă de sfoară în mână, în care adunase borcane pe care mergea să le vândă, pentru a-și cumpăra pâinea zilnică. Nimeni altul decât savantul Ștefan Odobleja, autorul *Psihologiei consonantiste*, deci părintele ciberneticii, știință care în scurtă vreme a cucerit lumea întreagă. Însă pe atunci, în dicționarele noastre după model sovietic, cibernetica era taxată drept o pseudo-știință, născocită de imperialiști. Mi s-a spus că acest bătrânel locuia într-o cameră de paianță, cu pământ pe jos, fără sobă. Trecuseră 40 de ani de la epocala-i descoperire, dar statul comunist continua să stea cu spatele la acest savant care nu voise să rămână peste graniță. Peste niște ani citeam *Sentimentul românesc al ființei*, 1979, de C. Noica, autor ce trecuse prin pușcăriile comuniste și se retrăsese într-o chilie de la Păltiniș.

În ce mă privește, am luat pe cont propriu punerea unor plăci memoriale pentru nu mai puțin de 230 scriitori, o listă de mine stabilită (desigur acțiunea din anii 2006-2008 era aprobată și susținută financiar de USR), listă în care am făcut parte dreaptă scriitorilor închiși sub regimul comunist, dar și celor plecați în exil. De exemplu pe strada Pitar Moș am pus la nr. 8 o placă memorială pentru Pan M. Vizirescu, iar la nr. 12 una pentru Vintilă Horia; pe imobilul de la nr. 3-5 de pe strada Vasile Conta am pus plăci memoriale pentru Dan Grigorescu și pentru Nichifor Crainic. Și tot așa, neuitându-mă pe scriitorii închiși, pe cei răzlețiți în exil. Am publicat o carte-jurnal *Odiseea plăcilor memoriale*, 2009, relatând o parte din incredibilele pățanii prin care am trecut cu punerea acestor plăci. În continuarea ideii de a recupera amintirea celor care au suferit rigorile regimului de extracție ruso-asiatică, am inițiat Proiectul unui monument al intelectualilor victime ale terorii comuniste, am întocmit o listă de peste 400 scriitori încarcerati, dintre care 25 au suferit două sau mai multe detenții (Caraion, Goma, Petrișor, Pandrea, Ioanid, Balotă), iar un număr de 62 au murit în închisoare: Mircea Vulcănescu, Anton Golopenția (la doar 42 de ani, discipolul lui Dimitrie Gusti, autor a peste 160 lucrări științifice), Ion Al. Vasilescu Valjean (mort în închisoarea Văcărești, la vârsta de 79 ani, după o detenție de 12 ani!), Vasile Militaru, N. Batzaria (Moș Nae), Nicolae Davidescu (fost președinte al Societății scriitorilor), etc. Adus până în faza punerii în operă, proiectul a fost abandonat din motive de... criză. Pe blogul meu de scriitor am deschis o rubrică "Scriitorul zilei", în care am prezentat cca 600 scriitori români din toate timpurile, inclusiv pe cei din exil, amintiți mai sus dar și mulți alții, cu întreaga lor activitate într-un slujirea limbii române. În anul 2014 mi-a apărut o carte în 3 volume, bogat ilustrată și cu bibliografie pe cât s-a putut exhaustivă; în total 1900 pagini format mare: *Calendarul scriitorilor români*.

Se disting două etape ale exilului postbelic: perioada 1945-1949, când s-au exilat 50 de scriitori; perioada 1975-1989 când au scăpat de sub teroarea comunistă alți 200 scriitori. Un calcul simplu arată că aproape 15% din

numărul de scriitori în viață la momentul respectiv se aflau în exil, o cifră mult superioară oricărei alte țări vecine și prietene. Însă sentimentul nostru, al scriitorilor, era că mult mai mulți plecaseră, că am rămas aici singuri, vulnerabili și neimportanți. Mi-l amintesc pe teribilul N. Carandino, cândva director la *Dreptatea*, iar după episodul Tămădău, coleg de celulă la Sighet cu Iuliu Maniu, care s-a stins pe brațele discipolului său. Or, la restaurantul scriitorilor, dl Carandino, neînfricat ca totdeauna (a refuzat pașaportul pentru Grecia, oferit de autorități!), venise de la masa vecină să ne arate o listă, supralicitând: "Sunt mai mulți scriitori români dincolo decât în țară!" Nu era într-un totu exact, pe cât de dramatic și de semnificativ, totuși.

O listă cu doar câteva nume, cu data și locul exilului – după L. Ulici: Ștefan Baciu (Elveția, 1949), frații Al., Ion și Gr. Ciorănescu (Spania, 1948), Al. Busuioceanu (1942, Spania), Vintilă Horia (Franța, 1944), George Uscătescu (Spania, 1943), Pamfil Șeicaru (Spania, 1944), Basil Munteanu (Franța, 1946), L.M. Arcade (Franța, 1946), C. V. Gheorghiu (Franța), Aron Cotruș (Spania, 1944), Horia Stamat, Al. Vona (1948, Franța), Monica Lovinescu (Franța, 1948), Virgil Ierunca (Franța, 1946), Petru Dumitriu (Franța, 1960), Ioan Petru Culianu (1973 Italia, SUA), Dan Culcer (Franța, 1983), Ion Negoitescu (1973, Germania), Ilie Constantin (Franța, 1974), George Astaloș (Franța, 1971), Ion Caraion (Franța, 1983), Nicolae Balotă (Franța, 1985), Dinu Flămând (Franța, 1987), D. Țepeneag (Franța, 1972), Matei Călinescu (SUA, 1975), Ion Vianu (Elveția, 1980), Sami Damian (Germania, 1980), Paul Miron (Germania, 1944), Al. Lungu (Germania, 1973), Sorin Alexandrescu (Olanda, 1980), Ion Miloș (Suedia, 1964), C. Eretescu și Sanda Golopenția (SUA, 1980), Paul Goma (Franța, 1977), Mihai Ursachi (SUA), Matei Vișniec (Franța, 1988), Gabriela Melinescu (Suedia, 1978), Norman Manea (SUA, 1987), Bujor Nedelcovici (Franța, 1985), G. Banu (Franța, 1975), Gelu Ionescu (Germania, 1983), Damian Necula (Franța, 1987), Dorin Tudoran (SUA, 1987), Mircea Cojocaru, Marian Popa (Germania, 1985), Pavel Chihaiia (Germania, 1978), Andrei Codrescu (SUA, 1966), Mircea Iorgulescu (1989, Franța). Să mai spun că despre toate acestea Dicționarele și Istoriile literare ale vremii tăceau strategic? Absolut niciun cuvânt despre cei din exil; o tăcere absolută despre interdicția de publicare pentru scriitorii reabilitați între timp...

O secvență autobiografică: fratele meu stabilit în Luxemburg din 1972 a dorit să mă invite acolo. Am primit un refuz net, fără comentarii. Apoi prietenii l-au sfătuit pe fratele meu să mă invite, scriitor fiind, printr-o Asociație culturală. Neclintiti când era vorba de a da o viză în vest, ai noștri securiști se fereau pe cât posibil să refuze invitațiile culturale, pentru a evita scandalurile de presă. Presupun că mare parte dintre scriitorii rămași dincolo profitaseră de invitații asemănătoare. Unii, ca subsemnatul, se întorceau. Mie, un prieten mi s-a adresat cu vocabula: *Înapoiatule!* Ce-i drept, ca geolog terenist cu vechi ștate, eram obișnuit cu condițiile de viață precare din cătunele de munte; mai mult de-atât, începuseră să mă intereseze cu dinadins acești oameni urgisiți dar conservând ceva din cumsecădenia și răbdarea dintotdeauna a românilor și îmi propuneam să scriu despre ei, neținând seama dacă scrierile mele vor apărea cu promptitudine sau cu mari amânări sau deloc. Și fapt este că după 25 de ani de la Eveniment, nu am reușit să editez decât o prea mică parte din acele jurnale.

Dacă însă, cetățean onorabil, ai fi dorit să părăsești țara fericirii generale și a tuturor libertăților constituționale, te trezeai cu un refuz de neclintit. Pe graniță, te împușca fără somație. Fratele gazdei mele din Avrig a încercat să treacă granița la Sârbi, a dispărut pur și simplu, nu se știe nici până azi cum și unde. Un caz mai fericit, în ghilimele, face tema romanului dlui medic Sorin Issvoran din

Monterey CA: *Măine începe de astăzi*, descriind trecerea în prag de iarnă 1950, arestarea la sârbi, peregrinarea prin nu mai puțin de 18 închisori și lagăre, în condiții de exterminare, în sfârșit evadarea cu succes, traversarea Alpilor până în Austria, zona americană, peripețiile până la Paris, unde a trebuit să fie paznic de noapte și să-și reia studiile de medicină, ca la absolvirea lor să aleagă America.

Un prim paradox ar fi chiar acesta: niște scriitori români, prin definiție legați ombilical de practica limbii române și legați deasemenea cu infinitesimale fire sufletești de locurile natale ("spatiul-matrice") au fost nevoiți să se expatrieze, riscând totul, în speranța de a obține măcar libertatea de gândire și condițiile unei minime democrații. Scrie Vintilă Horia: "Exilatul vrea să spună totul, în numele celor care nu au putut să plece." Că speranțele acestor oameni reprezentativi pentru națiunea română nu au fost onorate decât în mică măsură, o știm de-acum prea bine. O mărturisesc poetul Ilie Constantin la consfătuirea de la Neptun a scriitorilor români din exil, organizată în vara lui 1995 de președintele de atunci al USR Laurențiu Ulici: După uimirea că aveam libertate și condiții democratice reale, a trebuit să constat că francezii nu au de gând să-i întâmpine sărbătorește pe scriitorii români veniți, nici să le ofere pe un platou toate înlesnirile de viață posibile. Totul pentru exilat trebuia luat de la zero. O nișă existențială neînvidiabilă. Într-un climat de deplină libertate, un anonim cât muntele ce sprijină zarea. Teama cea mare a scriitorului: anonimatul.

Dar să nu-i uităm pe **conaționalii noștri dintre Prut și Nistru**, din 1944 rămași în afara granițelor naționale, exilați de nevoie în marea Uniune, iar cei mai destoinici dintre ei, învățători, preoți, negustori etc, au luat imediat drumul Siberiei, acel terifiant Pahod na Sibir, de unde nu s-au mai întors niciodată. Să ne gândim și la refugiații care au izbutit să treacă Prutul în iunie 1940, în momentul Cedării; și la ceilalți, care au plecat cu Ordin de evacuare în martie 1944, când venirea armatei roșii eliberatoare era iminentă. La ordinal lui Antonescu, îngrijorat de întoarcerea frontului, încă din 1943 colonelul Musiu a întocmit liste pe județe și comune cu numele familiilor direct amenințate la eventuala venire a sovieticilor; se cunoștea procedeele sovietice de la momentul Cedării, după care au urmat deportări ale tuturor fruntașilor din fiecare localitate. Acei refugiați din martie 1944, în număr de câteva sute de mii, conform listelor, dar în fapt mult mai mulți, speriați de venirea sovieticilor, au ajuns în comunele din vestul țării, unde fuseseră repartizați. Au scăpat cu zile, însă au pierdut tot avutul de-o viață. Într-o Românie sărăcită și înfricoșată după 4 ani de război, este de la sine înțeles că regățenii nu i-au primit cu inima deschisă pe acești "venetici". Cu greu și-au făcut un rost, o nouă viață de fapt, ruptă în două, defalcată de cea din Basarabia-Bucovina. În ce mă privește, am ales să scriu romanul familiei mele de refugiați, de exilați în propria țară: *Veneticii*, 2002, roman ajuns la a patra ediție. Roman pe care n-am fost sfătuit să-l lansez și dincolo de Prut, vremurile fiind nesigure. Cunosc îndeaproape jalea nestinsă a celui rupt de la baștina sa, aleanul neostoit vreodată, între viața de privațiuni a veneticului și rememorările din copilărie și tinerete, ca dintr-o altă viață. Părinții mei, strămutați de nevoie într-o comună de pe malul Oltului nu au avut norocul să-și revadă plaiurile natale, Cioburciul, comuna mult visată de pe malul Nistrului. Nu primeai viză decât dacă te chemau rude de gradul I. Eu însumi, pentru că nu mi s-a dat voie să vizitez satul natal, am refuzat să mă înscriu la excursii în marea Uniune, căci aflasem că trenul traversează Basarabia cu o singură oprire, la Kișinev, cu ușile blocate, strașnic păzite de militari.

(continuare în numărul viitor)

Dar să nu-i uităm pe conaționalii noștri dintre Prut și Nistru, din 1944 rămași în afara granițelor naționale, exilați de nevoie în marea Uniune, iar cei mai destoinici dintre ei, învățători, preoți, negustori etc, au luat imediat drumul Siberiei, acel terifiant Pahod na Sibir, de unde nu s-au mai întors niciodată.